

Робоча програма навчальної дисципліни «**Актуальні питання територіальної організації влади**» для здобувачів другого рівня вищої освіти освітньої програми «Географія» спеціальності С6 Географія та регіональні студії галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини.

Розробник:

КУЗИШИН Андрій – доктор географічних наук, професор кафедри географії України і туризму Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Географія
2	Спеціальність	Географія
3	Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
4	Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)
5	Статус дисципліни	Нормативна
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	2
8	Семестр	3
9	Кількість змістових модулів	2
10	Форма підсумкового контролю	Екзамен
11	ІНДЗ	ІНДЗ
11	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	4 кредитів
12	Загальна кількість годин	120
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна форма – 40
14	Лекції (год.)	Денна форма – 22
15	Семінарські заняття (год.)	Денна форма – 18
16	Самостійна робота студента (год.)	Денна форма – 80
17	Вид ІНДЗ	Реферат, презентація
18	Форма підсумкового контролю	іспит

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів магістерського рівня системне розуміння сучасних засад територіальної організації публічної влади, процесів децентралізації та адміністративно-територіальних трансформацій, а також розвинути здатність аналізувати просторові аспекти управління, територіальні диспропорції й механізми забезпечення сталого розвитку територіальних громад і регіонів.

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 5. Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно географічну експертизу та моніторинг.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР09. Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Преквізитами до вивчення дисципліни «Актуальні питання територіальної організації влади» є наступні ОК: Сучасні концепції суспільної географії.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення територіальної організації влади

Тема 1. Загальні засади територіальної організації влади

Загальна характеристика територіальної організація влади в Україні.

Види територій як адміністративні одиниці.

Функції територій. Особливості сучасних територій.

Теоретичні основи територіального управління.

Специфіка організації влади на різних територіях/

Тема 2. Історико-географічні особливості територіальної організації влади

Особливості територіальної влади в світовому контексті.

Територіальна організація влади в період княжої доби.

Магдебурзьке право.

Військово-адміністративне самоврядування і полково-сотенний устрій Української козацької держави.

Територіальна організація влади на українських землях в XVIII – початок XX ст.

Місцеве управління в Україні за радянських часів.

Етапи відродження та подальшого розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Тема 3. Просторова основа територіальної організації влади

Державна територія як просторова основа територіальної організації влади.

Адміністративно-територіальний устрій як просторова основа територіальної організації влади.

Характеристика рівнів адміністративно-територіального устрою.

Європейський досвід.

Вітчизняна система АТУ.

Тема 4. Особливості політико-географічної оцінки внутрішньої організації держави

Історико-географічні особливості вивчення формування держави.

Політико-географічні особливості характеристики ролі столиці.

Підходи до розгляду адміністративно-територіального устрою.

Основні принципи етнодемографічного вивчення держави.

Політико-географічні підходи до вивчення релігійних та конфесійних відносин.

Тема 5. Концепція територіальної організації влади в сучасному публічному врядуванні

Сутність і зміст концепції територіальної організації влади.

Принципи та рівні територіальної організації публічної влади.

Співвідношення державного управління, місцевого самоврядування та публічного врядування.

Децентралізація та субсидіарність як засади сучасної територіальної організації влади.

Європейські моделі територіальної організації влади та їх значення для України.

Сучасні трансформації територіальної організації влади України: виклики сталого розвитку, просторової згуртованості та європейської інтеграції.

Тема 6. Просторова оцінка системи органів територіальної організації влади

Просторові принципи формування адміністративно-територіальної структури та управлінських центрів.

Територіальна доступність органів влади та публічних послуг: критерії, показники й методи оцінювання.

Просторові диспропорції та проблеми ефективності територіальної організації влади.

Оптимізація територіальної організації влади в контексті децентралізації, сталого розвитку та європейської інтеграції.

Змістовий модуль 2. Прикладні особливості вивчення територіальної організації влади

Тема 7. Особливості управління містом

Місто – складна соціально-економічна система.

Нормативно-правове забезпечення управління та розвитку міста.

Європейська Хартія міст.

Управління власністю та розвиток міського господарства. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління комунальною власністю. Форми та методи управління комунальною власністю.

Стратегія соціально-економічного розвитку міст.

Тема 8. Територіальна громада як базовий рівень територіальної організації влади

Аналіз організаційної структури управління територіальною громадою та розподілу повноважень.

Оцінка територіальної організації громади: адміністративний центр, старостинські округи, периферійні поселення.

Аналіз просторової доступності адміністративних, соціальних та інших публічних послуг для мешканців громади.

Оцінювання спроможності громади: демографічні, фінансові, інфраструктурні та управлінські показники.

Виявлення внутрішньогромадських просторових диспропорцій та проблем взаємодії «центр – периферія».

Практичні механізми участі мешканців у місцевому врядуванні та визначенні пріоритетів розвитку громади.

Тема 9. Просторова оцінка доступності органів публічної влади та адміністративних послуг

Визначення мережі органів публічної влади та центрів надання адміністративних послуг у межах громади.

Територіальне розміщення ЦНАПів, віддалених робочих місць та інших пунктів надання послуг.

Оцінювання транспортної і часової доступності адміністративних послуг для населених пунктів громади.

Виявлення територій недостатньої доступності та просторової нерівності в забезпеченні публічними послугами.

Порівняльна оцінка доступності послуг для адміністративного центру, старостинських округів і периферійних поселень.

Обґрунтування напрямів оптимізації мережі та підвищення доступності адміністративних послуг: віддалені робочі місця, мобільні ЦНАПи, цифровізація та міжмуніципальна співпраця.

Тема 10. Оцінювання спроможності територіальних громад у системі

територіальної організації влади

Визначення критеріїв та індикаторів спроможності територіальної громади.

Оцінювання демографічного, економічного, фінансового та інфраструктурного потенціалу територіальних утворень.

Аналіз управлінської спроможності та кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування.

Оцінка забезпеченості населення публічними послугами та їх просторової доступності.

Порівняльний аналіз спроможності територіальних громад та виявлення просторових диспропорцій.

Визначення резервів підвищення спроможності громади та обґрунтування практичних управлінських рішень.

Тема 11. Європейські практики територіального врядування та можливості їх адаптації в Україні

Порівняльний аналіз моделей територіального врядування в країнах ЄС.

Практики децентралізації та організації місцевого самоврядування: досвід Польщі, Словаччини, Німеччини та Франції.

Європейський досвід міжмуніципального співробітництва та спільного надання публічних послуг.

Механізми участі мешканців у територіальному врядуванні: партисипативне планування, громадські консультації та бюджет участі.

Практики подолання просторових диспропорцій і забезпечення доступності послуг у периферійних та малих громадах.

Оцінювання можливостей адаптації європейських практик територіального врядування до умов територіальних громад України.

5.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.				
Теоретико-методологічні засади вивчення територіальної організації влади				
ТЕМА 1. Загальні засади територіальної організації влади	10	2	2	7
ТЕМА 2. Історико-географічні особливості територіальної організації влади	10	2		7
ТЕМА 3. Просторова основа територіальної організації влади	11	2	2	7
ТЕМА 4. Особливості політико-географічної оцінки внутрішньої організації держави	11	2	2	7
ТЕМА 5. Концепція територіальної організації влади в сучасному публічному врядуванні	10	2	2	7
ТЕМА 6. Просторова оцінка системи органів територіальної організації влади	10	2		7
Разом за змістовим модулем 1	62	12	8	42
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ.				
Прикладні особливості вивчення територіальної організації влади				
ТЕМА 7. Особливості управління містом	12	2	2	8
ТЕМА 8. Територіальна громада як базовий рівень територіальної організації влади	12	2	2	8
ТЕМА 9. Просторова оцінка доступності органів публічної влади та адміністративних послуг	11	2	2	7
ТЕМА 10. Оцінювання спроможності територіальних громад у системі територіальної організації влади	11	2	2	7
ТЕМА 11. Європейські практики територіального врядування та можливості їх адаптації в Україні	12	2	2	8
Разом за змістовим модулем 2	58	10	10	38
ІНДЗ				
Усього годин	120	22	18	80

5.3. Теми лекцій

№ теми	Назва теми	кількість годин
1	<i>Загальні засади територіальної організації влади</i>	2
2	<i>Історико-географічні особливості територіальної організації влади</i>	2
3	<i>Просторова основа територіальної організації влади</i>	2
4	<i>Особливості політико-географічної оцінки внутрішньої організації держави</i>	2
5	<i>Концепція територіальної організації влади в сучасному публічному врядуванні</i>	2
6	<i>Просторова оцінка системи органів територіальної організації влади</i>	2
7	<i>Особливості управління містом</i>	2
8	<i>Територіальна громада як базовий рівень територіальної організації влади</i>	2
9	<i>Просторова оцінка доступності органів публічної влади та адміністративних послуг</i>	2
10	<i>Оцінювання спроможності територіальних громад у системі територіальної організації влади</i>	2
11	<i>Європейські практики територіального врядування та можливості їх адаптації в Україні</i>	2
Всього годин		22

5.4. Теми практичних занять

№ теми	Назва теми	кількість годин
1-2.	<i>Загальні засади територіальної організації влади. Історико-географічні особливості територіальної організації влади</i>	2
3.	<i>Просторова основа територіальної організації</i>	

	<i>влади</i>	
4.	<i>Особливості політико-географічної оцінки внутрішньої організації держави</i>	2
5-6.	<i>Концепція територіальної організації влади в сучасному публічному врядуванні. Просторова оцінка системи органів територіальної організації влади</i>	2
7.	<i>Особливості управління містом</i>	2
8.	<i>Територіальна громада як базовий рівень територіальної організації влади</i>	2
9.	<i>Просторова оцінка доступності органів публічної влади та адміністративних послуг</i>	2
10.	<i>Оцінювання спроможності територіальних громад у системі територіальної організації влади</i>	2
11.	<i>Європейські практики територіального врядування та можливості їх адаптації в Україні</i>	2
Всього годин		18

5.5 Самостійна робота

Для поглиблення оволодіння предметом рекомендується опрацювати пропоновані теми, які можуть розглядатися в семінарських заняттях в процесі виконання дискусійних та творчих завдань.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сутність поняття «територіальна організація влади» та його сучасне трактування.	2
2.	Територіальна організація влади як складова системи публічного врядування.	2
3.	Основні принципи територіальної організації публічної влади.	2
4.	Співвідношення державного управління та місцевого самоврядування на різних територіальних рівнях.	2
5.	Принцип субсидіарності та його реалізація в територіальній організації влади.	2

6.	Децентралізація як чинник трансформації територіальної організації влади.	2
7.	Адміністративно-територіальна реформа України та її вплив на систему публічного врядування.	2
8.	Сучасні рівні територіальної організації влади в Україні та розподіл повноважень між ними.	2
9.	Територіальна громада як базовий рівень місцевого самоврядування.	2
10.	Особливості організації управління в міських, селищних і сільських територіальних громадах.	2
11.	Роль адміністративного центру в організації внутрішнього простору територіальної громади.	2
12.	Старостинські округи як інструмент представництва інтересів периферійних поселень.	2
13.	Взаємовідносини «центр — периферія» в системі управління територіальною громадою.	2
14.	Просторова нерівність як проблема територіальної організації публічної влади.	2
15.	Методи виявлення внутрішньогромадських територіальних диспропорцій.	2
16.	Просторова доступність органів публічної влади: сутність та основні критерії оцінювання.	2
17.	Транспортна доступність адміністративних центрів територіальних громад.	2
18.	Часова доступність публічних послуг як показник ефективності територіальної організації влади.	2
19.	Територіальна організація мережі центрів надання адміністративних послуг.	2
20.	Роль віддалених робочих місць і мобільних ЦНАПів у забезпеченні доступності адміністративних послуг.	2
21.	Цифровізація публічних послуг та її вплив на просторову доступність влади.	2
22.	Поняття спроможності територіальної громади та підходи до її оцінювання.	2
23.	Демографічні показники спроможності територіальних громад.	2

24.	Фінансово-економічна спроможність територіальних громад та методи її оцінювання.	2
25.	Інфраструктурна забезпеченість як складова спроможності територіальної громади.	2
26.	Управлінська та кадрова спроможність органів місцевого самоврядування.	2
27.	Доступність соціальних послуг як критерій оцінювання спроможності громади.	1
28.	Порівняльний аналіз спроможності міських, селищних і сільських громад.	1
29.	Просторові диспропорції спроможності територіальних громад України.	1
30.	Міжмуніципальне співробітництво як механізм підвищення спроможності громад.	1
31.	Участь населення в прийнятті управлінських рішень на рівні територіальної громади.	
32.	Громадські консультації та партисипативне планування в системі місцевого врядування.	
33.	Територіальна організація влади в умовах воєнного стану: основні трансформації та виклики.	
34.	Роль територіальних громад у забезпеченні стійкості та відновленні територій.	
35.	Територіальна організація влади в контексті забезпечення сталого розвитку громад.	
36.	Європейські принципи та стандарти місцевого самоврядування.	
37.	Досвід територіальної організації місцевого врядування в Польщі та можливості його використання в Україні.	
38.	Практики міжмуніципального співробітництва в країнах Європейського Союзу.	
39.	Європейські механізми подолання просторової нерівності та підтримки периферійних територій.	
40.	Перспективи трансформації територіальної організації влади України в умовах європейської інтеграції та повоєнного відновлення.	
Всього годин		80

5.6 Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне науково-дослідне завдання з дисципліни «Актуальні питання територіальної організації влади» виконується самостійно кожним студентом на основі реферування літературних, картографічних, статистичних матеріалів та інформації з інтернету. Індивідуальні науково-дослідні завдання охоплює усі основні теми дисципліни.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань

№ з/п	Назва теми
1.	Просторова організація системи публічного врядування територіальної громади: сучасний стан та проблеми.
2.	Територіальна громада як базовий рівень організації публічної влади: оцінка ефективності функціонування.
3.	Просторові диспропорції розвитку територіальної громади та їх вплив на ефективність місцевого врядування.
4.	Модель «центр — периферія» в територіальній організації управління громадою.
5.	Роль адміністративного центру у формуванні управлінського простору територіальної громади.
6.	Старостинські округи в системі територіального представництва інтересів населення громади.
7.	Просторова оцінка доступності органів місцевого самоврядування для населення територіальної громади.
8.	Транспортна доступність адміністративного центру як чинник ефективності управління територіальною громадою.
9.	Просторова доступність адміністративних послуг у міській / селищній / сільській територіальній громаді.
10.	ЦНАП як елемент просторової організації системи публічних послуг територіальної громади.
11.	Віддалені робочі місця та мобільні ЦНАПи як механізм подолання територіальної нерівності в доступі до послуг.
12.	Цифровізація адміністративних послуг як чинник трансформації просторової взаємодії населення і влади.

13.	Методичні підходи до оцінювання спроможності територіальних громад.
14.	Демографічна спроможність територіальної громади: сучасний стан, тенденції та управлінські виклики.
15.	Фінансово-економічна спроможність територіальних громад: порівняльний аналіз.
16.	Інфраструктурна спроможність територіальної громади та її просторові відмінності.
17.	Доступність соціальних послуг як індикатор спроможності територіальної громади.
18.	Інтегральне оцінювання спроможності територіальних громад обраного району або області.
19.	Типологія територіальних громад за рівнем спроможності та особливостями просторового розвитку.
20.	Просторова нерівність у забезпеченні публічними послугами населених пунктів територіальної громади.
21.	Міжмуніципальне співробітництво як інструмент підвищення спроможності територіальних громад.
22.	Спільне надання публічних послуг як форма міжмуніципального співробітництва громад.
23.	Участь мешканців у прийнятті управлінських рішень: порівняльний аналіз практик територіальних громад.
24.	Партисипативне планування як інструмент сучасного територіального врядування на рівні громади.
25.	Територіальна організація місцевого врядування в умовах воєнного стану: проблеми адаптації та стійкості громад.
26.	Роль органів місцевого самоврядування у повоєнному відновленні та просторовому розвитку територіальних громад.
27.	Сталий розвиток як основа трансформації системи територіального врядування на локальному рівні.
28.	Порівняльний аналіз територіального врядування в громадах України та Польщі.
29.	Європейські практики міжмуніципального співробітництва та перспективи їх адаптації в територіальних громадах України.
30.	Європейські практики подолання периферійності та просторової нерівності: можливості застосування на рівні територіальних громад України.

6.Форми та методи навчання

Форми навчання: лекції (традиційні, проблемні, інтерактивні); семінари та семінари-дискусії; консультації (індивідуальні та групові); самостійна робота здобувачів освіти; індивідуальні навчально-дослідні завдання; дистанційне навчання із застосуванням електронних освітніх платформ; виконання та захист проєктів, презентацій; науково-дослідна робота здобувачів.

Методи навчання: словесні методи: пояснення, розповідь, бесіда, дискусія; наочні методи: демонстрація, ілюстрація, використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів; проблемно-пошукові методи: проблемний виклад, евристична бесіда, дослідницький метод; інтерактивні методи: мозковий штурм, робота в малих групах, кейс-метод, дебати, круглий стіл; метод проєктів; метод аналізу конкретних ситуацій (case study); інформаційно-комунікаційні методи із застосуванням цифрових технологій та онлайн-ресурсів.

1. Проектне навчання сприяє розвитку критичного мислення, комунікації, командної роботи та креативності. Проєкти дозволяють студентам працювати над реальними завданнями, де потрібно розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими та презентувати свої ідеї.

2. Дебати та дискусії розвивають навички аргументації, слухання та критичного мислення. Дебати стимулюють здобувачів розглядати різні погляди і аргументувати свою позицію.

3. Інтерактивне навчання. Використання інтерактивних платформ і технологій, таких як онлайн-курси, вебінари, ігри та віртуальні симуляції, дозволяє студентам розвивати адаптаційні та технічні навички, а також підвищувати креативність.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

поточне усне та письмове опитування;

тестування за змістовими модулями;

виконання та захист практичних завдань;

розв'язання аналітичних і ситуаційних завдань (кейсів);

аналіз системи територіального врядування на прикладі конкретних територіальних громад;

виконання порівняльного аналізу громад за визначеними показниками;
підготовка картографічних, графічних і табличних матеріалів щодо просторової організації влади;
оцінювання просторової доступності органів влади та публічних послуг;
підготовка та презентація індивідуального науково-дослідного завдання (ІНДЗ);
презентація результатів самостійного дослідження та участь у дискусіях;
модульний контроль;
підсумковий контроль відповідно до освітньої програми.

8. Форми контролю

Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях у формі усних відповідей з темою заняття, доповідей, теми яких попередньо оголошуються, доповнення доповідей, участі в обговоренні, презентації опрацьованих питань – оцінюється максимально в 3 або 4 бали (залежно від складності на наповненості самої теми).

Поточна перевірка виконання практичних робіт студентів (максимальна оцінка – 2 бали).

Виконання індивідуального завдання студентами за узгодженою темою (максимальна оцінка – 10 балів).

Письмове опитування переважно проводиться в формі тестового контролю та оцінюється за 3 бальною шкалою (в залежності від теми) для студентів денної форми навчання.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами освоєння курсу «Актуальні питання територіальної організації влади» – 100 балів. В процесі аудиторного навчання студенти можуть набрати до 60 балів.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів під час практичного заняття виставляється за такими критеріями:

- під час опитувань – за повну і ґрунтовну відповідь на задане запитання з теми заняття;

- при тестуванні – за правильні відповіді на всі запитання тесту з теми заняття;
- при виконанні практичних завдань – за запропонований правильний алгоритм (послідовність) вирішення завдання; за знання теоретичних основ проблеми, поставленої в завданні; за володіння формулами та математичними методами, необхідними для вирішення завдання; за отриманий правильний результат.

Максимальна кількість балів при оцінюванні індивідуальних навчально-дослідних завдань за заданими темами виставляється за такими критеріями:

- за повноту та використання сучасних концепцій і джерел інформації (крім лекційного конспекту має бути ще не менше п'яти джерел інформації);
- за оформлення роботи згідно з вимогами і наявність посилань на джерела інформації;
- за наявність змістовних висновків;
- за глибокі знання навчального матеріалу, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах;

При невиконанні окремих критеріїв з тієї чи іншої форми контролю знань кількість балів, яка виставляється студентові, може бути знижена:

- за неповну відповідь - 0,5 бала;
- за кожную неправильну відповідь – 0,5 бала;
- за невчасне виконання індивідуальної роботи – 0,5 бала;
- за недостовірність поданої інформації – 0,5 бала;
- за недостатнє розкриття теми – 0,5 бала;
- за відсутність посилань на літературні джерела – 0,5 бала.

Результати поточного контролю знань студентів (кількість отриманих балів) обов'язково доводяться викладачем в кінці кожного заняття до відома всіх студентів та проставляються в «Журналі обліку поточної успішності та відвідування занять студентів». Кількість балів за результатами оцінювання під час заняття записуються в стовпчик, в якому відмічається присутність студентів на занятті; кількість балів за результатами самостійної роботи (за виконання домашніх чи індивідуальних завдань) – в стовпчику поряд.

Фактична кількість балів, отримана студентом за результатами поточного контролю та підсумками екзамену, переводиться в державну оцінку за такими критеріями:

- А – оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язуванні практичних задач;

- В – оцінка «дуже добре» (85-89 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи аналітичні висновки, аргументовані відповіді на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач;

- С – оцінка «добре» (75-84 балів) виставляється за міцні знання навчального матеріалу, включаючи вміння аналізувати, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при розв’язанні практичних задач;

- D – оцінка «посередньо» (65-74 балів) виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв’язанні практичних задач;

- E – оцінка «задовільно» (60-64 балів) виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв’язанні практичних задач;

- FX – оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання екзамену (менше 59 балів) виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, незнання основних фундаментальних положень.

Сумарна підсумкова оцінка, яку студент може отримати за результатами семестрового контролю, складається з кількості балів отриманих за результатами поточного контролю знань під час семестру, оцінки за індивідуальні навчально-дослідні завдання та кількості балів отриманих під час екзамену.

Результати підсумкових заходів (поточного контролю та екзамену) оцінюються за 100- бальною шкалою з подальшою трансформацією у державну оцінку відповідно до нижче наведеної таблиці.

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						ІНДЗ	Сума
Тема 1-2	Тема 3	Тема 4	Тема 5-6	ЗМ 1	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	ЗМ 2		
8	7	7	8	30	6	6	6	6	6	30	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За 100-бальною шкалою Університету	За державною (національною) шкалою	За шкалою ECTS
90-100 балів	Відмінно	A
85-89 балів	Добре	B
75-84 балів	Добре	C
65-74 балів	Задовільно	D
60-64 балів	Задовільно	E
0-59 балів	незадовільно (повторне складання дисципліни)	FX

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

У випадку виникнення **конфліктних ситуацій**, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Політика щодо академічної доброчесності: Обов'язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Штучний інтелект може бути інструментом для освоєння навчальної дисципліни.

Обов'язково дотримуватися «Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1.Мультимедійний проектор – демонстрація презентацій.

12. Рекомендована література **Основна**

1. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2015. 628 с.
2. Атлас адміністративно-територіального устрою України/ [За заг. ред. Остапенка П.] /видання друге, доповнене; Проєкт «Підтримка належного врядування в місцевих громадах як складової реформи децентралізації» Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Міністерство розвитку громад та територій України, Товариство дослідників України. Київ. 2021. 441 с.
3. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму: Монографія. К.: КНЕУ, 2003. – 360 с.
4. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / Пер. з англ. К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. 203 с.
5. Блій Г. де, Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ. – К.: Либідь, 2004 . 740 с.
6. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 344 с.
7. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник. Львів: ЛНУ Імені Івана Франка, 2014. 348 с.
8. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів, 2000. 310 с.

9. Кузишин А.В., Поплавська І.В., Вовк Л.А., Похила Ю.В., Герасимчук Д.В. Просторова організація типів міського простору населених пунктів Тернопільської області та вплив на неї адміністративно-територіальної реформи. *Природнича освіта та наука*, 2025 (4), 217-224. <https://doi.org/10.32782/NSER/2025-4.28>
10. Кузишин А.В., Поплавська І.В., Задворний С.І., Пушкар Б.Т., Горошко А.А. Особливості просторової диференціації територіальних громад: приклад Тернопільської області. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки*. 2024. Випуск 1, С. 97-104. <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2024.1.13>
11. Малиновський В. Я. Стан і перспективи розвитку багаторівневого врядування в Україні в контексті реалізації цілей Державної стратегії регіонального розвитку. *Регіональна економіка*. 2024. № 4 (114). С. 12–20.
12. Малиновський В. Я. Концептуальні засади трансформації територіальної організації влади в умовах децентралізації. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 2 (13). С. 78–90.
13. Малиновський В. Я. Територіальна організація влади України: концептуальні засади трансформації : монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. 448 с.
14. Політична історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.І. Танцюри. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 448 с.
15. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців, І. З. Сторонянська. Львів, 2020.
16. Формування і розвиток мережі поселень України (картографічний аналіз) / Л.Г. Руденко, А.І. Бочковська, М.М. Вишня та ін. За редакцією Л.Г. Руденка. К.: Ін-т географії НАН України, 2023. 160 с. іл., табл.
17. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 444 с.
18. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. 2-ге видання. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
19. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 744 с.
20. Шульга А. А. Децентралізація як інструмент публічного управління: навч.-метод. посіб. з пакетом завдань для контролю знань по вивченню сутності процесу децентралізації в Україні та проблем пов'язаних із ним. ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Ємельянова Т. В., 2021. 122 с.
21. Cotella, G., & Janin Rivolin, U. (eds.). (2025). *Handbook of Territorial Governance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 656 p. ISBN 978-1-03531-727-1.

22. Handbook of Territorial Governance — Edward Elgar Nadin, V., Cotella, G., & Schmitt, P. (eds.). (2025). Spatial Planning Systems in Europe: Comparison and Trajectories. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 328 p.

23. Kuhlmann, S., Dumas, B. P., & Heuberger, M. (2022). The Capacity of Local Governments in Europe: Autonomy, Responsibilities and Reforms. Cham: Palgrave Macmillan. 129 p. DOI: 10.1007/978-3-031-07962-7.

24. Lackowska, M., Szmigiel-Rawska, K., & Teles, F. (eds.). (2021/2022). Local Government in Europe: New Perspectives and Democratic Challenges. Bristol: Bristol University Press / Policy Press. ISBN 978-1-5292-1718-6. DOI: 10.46692/9781529217209.

Допоміжна

1. Гукалова І.В., Мальчікова Д.С. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.

2. Кузишин А.В. Роль просторової диференціації територіальних громад в оцінці їх спроможності. Подільські читання-2025: науковий простір: міждисциплінарні напрями та стратегії розвитку територіальних громад: матеріали міжнародної наук.-практ. конф., присвяченої 25-ій річниці створення кафедри геоекології та гідрології у Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка і 10-ій річниці створення територіальних громад в Україні (6-7 листопад 2025 р.). За ред. проф. Л.П. Царика. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2025. С. 42-46.

3. Кучабський О. Концептуальні підходи до реорганізації районного рівня ад-міністративно-територіального устрою України / О. Кучабський // Зб. наук. пр. НАДУ / за заг. ред. В. П. Приходька. – К. : НАДУ, 2009. – Вип. 1. – С. 134–141.

4. Назаренко Ю., Сирбу О. Стратегії розвитку міст: удосконалення підходів. приклад Києва. Електронний доступ – <https://cedos.org.ua/researches/strateghii-rozvytku-mist-udoskonalennia-pidkhodiv-pryklad-kyieva/>

13. Інформаційні ресурси

Джерело, установа	Інтернет - джерела
-------------------	--------------------

Організація Об'єднаних Націй	http:// www.un.org
World Urbanization Prospects	http:// esa.un.org
Міжнародна організація праці (МОП)	http:// www.ilo.org.un
Міжнародна організація з міграції (МОМ)	http:// www.iom.org.un
Всесвітня організація з охорони здоров'я	http:// www.who.org.un
Світовий банк	http:// web.worldbank.org
Світова книга фактів	http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/docs/

14. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту та систему дистанційного навчання. Консультації проводяться згідно з графіком або за попередньою домовленістю.

У разі відсутності на занятті з поважних причин здобувач освіти повинен повідомити викладача та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку.

Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процесу.